



OBĚŤ
~~BOUŘI~~

DOLORES REDONDO

OBĚŤ
~~BOUŘI~~

panteon

Ze španělského originálu
Ofrenda a la tormenta
Destino, Barcelona 2014

Copyright © 2014 by Dolores Redondo Meira
First published by Destino, Spain
Published by arrangement with Pontas Literary & Film Agency, Spain
Copyright © 2016 by Panteon
Cover © 2016 by Emil Křížka
Translation © Marie Jungmannová 2016

Panteon, Národní 21, 110 00 Praha
www.knihypanteon.cz | www.facebook.com/knihypanteon
Přeložila: Marie Jungmannová
Návrh obálky: Emil Křížka
Sazba: DTP Panteon
Tisk a vazba: CPI, Pohořelice
Printed in Czechia

ISBN 978-80-87697-52-8

Eduardovi, jako všechno, co dělám.

Tetě Ángele a všem hrdým ženám z naší rodiny, které vždy uměly udělat, co bylo třeba.

A především Ainaře. Nemůžu Ti zajistit spravedlnost, ale aspoň připomenu Tvoje jméno.

„Pro lásku boží, Doriane, pojďme pokleknout a zkusme si vzpomenout na slova modlitby.“

„Ta slova pro mě teď už nic neznamenaají.“

Obraz Doriana Graye, Oscar Wilde*

Vše, co má jméno, existuje.

Lidová víra v Baztánu, zachycená ve spise Josého Miguela de Barandiarán Čarodějnictví a čarodějnice

*Trust I seek and I find in you
Every day for us something new
Open mind for a different view
And nothing else matters*

Nothing Else Matters, Metallica

* Překlad Kateřina Hilská.

1

Lampa na příborníku osvětlovala pokoj teplým růžovým světlem, které prosvítalo jemnými kresbami víl zdobícími stínítko a získávalo další barevné odstíny. Celá sbírka plyšových zvířátek na policičky lesklýma očima sledovala vetřelce, jenž tiše studoval klidný výraz spícího dítěte. Pozorně naslouchal zvuku televize zapnuté ve vedlejší místnosti a hlasitému oddychování ženy, která spala na pohovce, kam dopadalo chladné světlo obrazovky. Přejel pohledem po pokoji a zevrubně prohlížel každý detail uchvácen tím okamžikem, jako by se tak mohl zmocnit té chvíle, uchovat si ji navždy a učinit z ní poklad, z něhož se bude věčně těšit. Se směsí dychtivosti a klidu si vryl do paměti jemnou kresbu barevného papíru, zarámované fotografie a cestovní kabelu, která obsahovala plenky a prádlo maličké, a upřel oči na postýlku. Jeho tělo zaplavil pocit blízký opilosti a pocítil, jak mu ze žaludku stoupá hrozící nevolnost. Holčička spala na zádech zachumlaná do sametového pyžamkového pytle a přikrytá do pasu prošivanou kytičkovanou pokrývkou, kterou vetřelec stáhl, aby ji viděl celou. Dítě ze spánku vydechlo a mezi růžovými rty vyklouzla nitka slin, která nakreslila na tvář vlhkou stopu. Buclaté ručičky rozevřené po stranách hlavy se lehce zachvěly a zase znehybněly. Vetřelec povzdech, jako by se nakazil od dítěte, a v tom okamžiku, v jedné vteřině, ho zalila vlna něhy, která stačila na to, aby se mu udělalo dobře.

Vzal plyšovou hračku, která seděla v nohách postýlky jako mlčenlivý strážce, a skoro hmatatelně pocítil péči, s níž ji tam někdo umístil. Byl to lední medvídek s bílou srstí, černýma očkama a vypouklým bříškem. Kolem krku měl uvázanou červenou mašli, která se k němu nehodila a visela až dolů na nohy. Něžně přejel rukou po medvídkově hlavě a ocenil její měkkost. Pozvedl ho k obličejí, zabořil nos do jemného plyše na břiše a vdechoval příjemnou vůni drahé nové hračky.

Všiml si, jak se mu zrychlilo srdce a zároveň mu zvlhla kůže, protože se začal silně potit. Náhle pocítil nevoľi, popuzeně odtrhl medvídka od obličejí a rozhodným pohybem ho položil na nos a ústa miminku. Potom prostě přitlačil.

Ručičky se zatřásly a zvedly se k nebi, jeden z prstíčků se lehce dotkl vetřelcova zápěstí, ale za chvíľku se zdálo, že holčička zase upadá do hlubokého a posilujícího spánku, protože se všechny svaly uvolnily a mořské hvězdice ručiček znovu spočinuly na prostěradle.

Vetřelec zvedl hračku a prohlédl si tvářičku dítěte. Nebylo na ní znát žádné utrpení, jenom mírné zčervenání, které se objevilo na čele zrovna mezi očima, pravděpodobně způsobené medvídkovým nosem. V dětském obličejí už nebylo světlo a pocit, že stojí nad prázdňou nádobou, zesílil, když znovu pozvedl plyšového medvídka k obličejí, aby se nadechl dětské vůně, teď obohacené i o uniklou duši. Vůně byla tak krásná a příjemná, že se mu oči zalily slzami. Potěšeně vydechl, upravil medvídkovi mašli a znovu ho posadil na stejné místo do nohou postýlky.

Náhle ho do kleští sevřela naléhavost, jako by si uvědomil, jak moc se zdržel. Jenom jednou se otočil. Světlo lampičky soucitně zvýrazňovalo lesk jedenácti párů očí ostatních plyšových zvířátek, která se na něj vyděšeně dívala z poličky.

2

Amaia už dvacet minut pozorovala dům z auta. S vypnutým motorem se na sklech uvnitř srážela pára a spolu s deštěm padajícím venku přispívala k tomu, že se obrysy průčelí s tmavými okenicemi rozplývaly.

Přede dveřmi zastavilo malé auto a z něj vystoupil mladík, který roztáhl deštník a zároveň se naklonil k palubní desce, aby odtamtud vzal sešit, do něhož krátce nahlédl a zase ho hodil dovnitř. Přešel k zadní části auta, otevřel kufr, vytáhl plochou krabici a zamířil ke vchodu do domu.

Amaia k němu došla, právě když zvonil na zvonek.

„Promiňte, kdo jste?“

„Sociální služba, vozíme mu každý den oběd a večeři,“ odpověděl a ukázal na táč z umělé hmoty, který držel v ruce. „Nesmí chodit ven a nemá nikoho, kdo by se o něj postaral,“ vysvětlil. „Vy jste příbuzná?“ zeptal se zvědavě.

„Ne,“ odpověděla Amaia. „Státní policie.“

„Aha,“ řekl a ztratil veškerý zájem.

Mladík znovu zazvonil, naklonil se k rámu dveří a zavolal: „Pane Yáñezi, to jsem já, Mikel, ze sociální služby, pamatujete se? Nesu vám oběd.“

Než domluvil, dveře se otevřely. Před nimi se objevil Yáñezův vrásčitý popelavý obličej.

„Samozřejmě se pamatuju, nejsem senilní... A proč k čertu tak křičíte? Nejsem ani hluchý,“ odpověděl nevrle.

„To jistě ne, pane Yáñezi,“ prohodil chlapec s úsměvem, zatlačil na dveře a obešel muže.

Amaia hledala svůj odznak, aby mu ho ukázala.

„To není potřeba,“ řekl Yáñez, když ji poznal, a trochu ustoupil, aby mohla vejít.

Měl na sobě manšestrové kalhoty a tlustý svetr a přes ně si oblékl froté župan barvy, kterou Amaia nedokázala identifikovat ve sporém světle pronikajícím přivřenými okenicemi, jediném, co osvětlovalo dům. Šla za ním chodbou do kuchyně, kde několikrát zablikala zářivka, než se úplně rozsvítila.

„Ale pane Yáñezi,“ promluvil chlapec příliš nahlas. „Včera jste nesnědl večeři!“ Z otevřené ledničky vytahoval balíčky jídla zabalené do průhledné fólie. „Vždyt víte, že to musím napsat do zprávy. Jestli vám pak doktor vyhubuje, tak si mně nestěžujte.“ Mluvil tónem, který se používá na malé děti.

„Poznamenej to, kam chceš,“ zamumlal Yáñez.

„Treska s omáčkou vám nechutnala?“ Nečekal na odpověď a pokračoval: „Dneska vám tu nechám cizrnu s masem, jogurt a k večeři bramborovou omeletu a polévku. Jako moučník piškotovou buchtu.“ Otočil se, naskládal na stejný ták krabičky s netknutým jídlem, shýbl se pod dřez, zavázal malý sáček s odpadky, který vypadal, že je v něm jen několik obalů, a zamířil k východu, kde se zastavil u muže, jemuž zase příliš hlasitě řekl: „Tak pane Yáñezi, to už je všechno, dobrou chuť a na shledanou zítra.“

Pokývnutím hlavy pozdravil Amaiu a odešel. Yáñez počkal, dokud neuslyšel zaklapnout vchodové dveře, a pak teprve promluvil: „Jak se vám líbí? A to se dneska dost vybavoval, normálně mu to netrvá ani dvacet vteřin, jen vejde, hned chce zase vypadnout,“ zhasnul světlo a nechal Amaiu skoro ve tmě,

zatímco se šoural do malého obývacího pokoje. „V tomhle domě se mu ježí chlupy, a to mu nevyčítám, je to jako vejít na hřbitov.“

Pohovka čalouněná hnědým sametem byla částečně zakryta prostěradlem, dvěma silnými pokrývkami a polštářem. Amaia přepokládala, že tam spí, že se na té pohovce ve skutečnosti odehrává značná část jeho života. Na pokrývkách byly vidět drobky a zaschlá naoranžovělá skvrna podobná vejci. Muž se posadil, opřel se o polštář a Amaia si ho bedlivě prohlížela. Uplynul měsíc od chvíle, kdy ho viděla na komisařství, protože kvůli svému věku byl dál v domácím vězení a čekal na soud. Byl štihlejší a tvrdý, nedůvěřivý výraz jeho tváře se přiostril tak, že mu dodával vzhled bláznivého askety. Vlasy měl pořád krátké a oholil se, ale pod županem a svetrem vykukoval kabátek od pyžama. Amaia se v duchu ptala, jakou asi dobu ho nosí. V domě byla velká zima, cítila, že se tam několik dní netopilo. Naproti pohovce byl vyhaslý krb a poměrně nový televizor s vypnutým zvukem, který co do velikosti vítězil nad krbem a ozařoval svým studeným modrým světlem pokoj.

„Můžu otevřít větračky?“ zeptala se Amaia a otočila se k oknu.

„Dělejte si, co chcete, ale než odejdete, dejte je zase tak, jak jsou.“

Přikývla, otevřela dřevěná okenní křídla a rozevřela okenice, aby mohlo dovnitř vniknout slabé světlo Baztánu. Otočila se k němu a viděla, že veškerou svou pozornost soustřeďuje na televizi.

„Pane Yáñezi.“

Muž zíral na obrazovku, jako by tam Amaia nebyla.

„Pane Yáñezi...“

Pohlédl na ni vyrušeně a trochu dotčeně.

„Chtěla jsem...“ řekla a ukázala do chodby, „...chtěla jsem se tu trochu porozhlédnout.“

„Prosím, prosím,“ odpověděl a mávl rukou. „Prohlédněte si, co chcete, jenom bych rád, abyste nic nerozházela; když odešli policajti, nechali všechno vzhůru nohama a stálo mě dost práce uvést to do původního stavu.“

„Jistě...“

„Doufám, že budete ohleduplná jako ten policista, co přišel včera.“

„Včera přišel nějaký policista?“ podivila se Amaia.

„Ano, velice milý člověk, dokonce mi uvařil kávu s mlékem, než odešel.“

Domek měl jediné podlaží a kromě kuchyně a malého obyčejného pokoje v něm byly tři ložnice a dost velká koupelna. Amaia otevřela skříňky a prohlédla policičky, kde objevila propriety na holení, role toaletního papíru a několik léků. V první ložnici kralovala manželská postel, která vypadala, že v ní už dlouho nikdo nespál. Byla pokryta květovaným přehozem ladícím se závěsy, které vybledly na místech, kde na ně celá léta svítilo slunce. Háčkované dečky na toaletním stolku a na nočních stolicích zvyšovaly dojem návratu v čase. Pokoj dokonale vyzdobený v sedmdesátých letech, zajisté Yáñezovou manželkou, který on udržoval netknutý. Vázy s umělými květinami nepřirozených barev vyvolaly v Amaie pocit neskutečnosti jako repliky obydlí, které je možno vidět v etnografických muzeích, chladné a nehostinné jako hrobky.

Druhá ložnice byla prázdná s výjimkou starého šicího stroje pod oknem a proutěného košíku vedle něj. Dobře se na to pamatovala ze zprávy o prohlídce. Přesto ho otevřela a uviděla ústřížky látek, mezi nimiž rozeznala barevnější a sytější verzi závěsů z první ložnice. Třetí pokoj byl dětský, tak ho nazvali při

prohlídce, protože právě tím byl, pokojem deseti až dvanáctiletého kluka. Jedna postel přikrytá čistou bílou pokrývkou. Na poličkách několik knih v dětských vydáních, které si sama pamatovala, že je četla, a hračky, skoro všechny na stavění, lodě, letadla a sbírka plechových autíček seřazených vedle sebe, na nichž nebylo vidět ani smítko prachu. Za dveřmi visel plakát klasického modelu Ferrari a na psacím stole ležely staré učebnice a hrst barevných obrázků z fotbalu sepnutých gumičkou. Vzala je do ruky a uviděla, že guma, která je obepíná, uschla a popraskala a navždy se přilepila k vybledlému papíru obrázků. Položila je zpátky na místo a v duchu porovnávala vzpomínku na Berasateguiho byt v Pamploně s tímto studeným pokojem. V domě byly ještě dvě místnosti. Malá prádelna a jakýsi dřevník, dobře zásobený, kde si Yáñez zřídil místo pro zahradnické náčiní a několik otevřených dřevěných bedniček, v nichž byly vidět brambory a cibule. V jednom koutě u venkovních dveří se nacházel plynový kotel, který byl vypnutý.

Amaia vzala židli od jídelního stolu a postavila ji mezi muže a televizor.

„Chci vám položit několik otázek.“

Muž uchopil dálkový ovladač, který ležel vedle něj, a vypnul televizi. Díval se na ni a mlčel, čekal se svým typickým výrazem mezi vztekem a zatrpklostí, který si Amaia od první chvíle, kdy ho uviděla, charakterizovala jako nepředvídatelný.

„Povídejte mi o svém synovi.“

Muž pokrčil rameny.

„Jaký jste k němu měl vztah?“

„Je to dobrý syn,“ odpověděl příliš rychle, „a dělal všechno, co se dalo od dobrého syna čekat.“

„Jako co?“

Tentokrát si to musel promyslet.

„Dával mi třeba peníze, někdy mi nakupoval, nosil mi jídlo, takové věci...“

„Takové informace nemám, v městečku se říká, že jste chlapce po smrti své manželky poslal na studia do zahraničí a že se tady celá léta neukázal.“

„Hodně studoval, vystudoval dva obory a získal magisterský titul, je jedním ze dvou nejvýznamnějších psychiatrů na klinice...“

„Kdy začal chodit pravidelněji?“

„Nevím, možná před rokem.“

„Přinesl někdy něco víc než jídlo, něco, co by si tu schoval, nebo vás třeba požádal, abyste to schoval jinde?“

„Ne.“

„Víte to jistě?“

„Ano.“

„Prohlédla jsem si dům,“ řekla Amaia a rozhlédla se kolem. „Je tu velmi čisto.“

„Musím ho tak udržovat.“

„Chápu, udržujete ho kvůli synovi.“

„Ne, udržuju ho kvůli své ženě. Všechno je tak, jako když odešla...“ Stáhl obličej do grimasy mezi bolestí a odporem a několik vteřin tak strnul a nevydal jediný zvuk. Amaia poznala, že pláče, když uviděla, jak mu po tvářích stékají slzy.

„Můžu dělat jediné to, všechno ostatní jsem udělal špatně.“

Mužův pohled nepřítomně těkal z jednoho předmětu na druhý, jako by hledal odpověď skrytou mezi vybledlými ozdobami, které spočívaly na poličkách a stolcích, až se zastavil u Amaiiných očí. Uchopil okraj pokrývky a přitáhl si ji k obličejí, podržel ji tam dvě vteřiny a pak ji prudce odhodil, jako by se tím pohybem trestal za to, že si dovolil slabost před ní plakat. Amaia si byla téměř jista, že tím rozhovor skončí, ale muž zvedl polštář, o nějž se opíral, a zpod něj vytáhl zarámovanou foto-

grafii, na kterou se upřeně zahleděl, a pak jí ji podal. Mužovo gesto ji přeneslo o rok nazpět, do jiného obývacího pokoje, kde jí zoufalý otec podal podobiznu své zavražděné dcery, kterou uchovával pod podobným polštářem. Pak už otce Anne Arbizuové nikdy neviděla, ale vzpomínka na jeho bolest oživenou v tomto jiném muži ji silně zasáhla, až si pomyslela, jak je bolest schopna ve svých projevech sbratřit dva tak rozdílné lidi.

Z rámečku se na ni usmívala mladá žena ne starší pětadvacetilet. Několik vteřin se na ni zadívala a vrátila ji muži.

„Myslel jsem, že máme štěstí zajištěné, víte? Mladá, hezká a hodná žena... Ale když se narodilo dítě, začala se chovat divně, zesmutněla a už se neusmívala, nechtěla dítě vzít ani do náručí, říkala, že není připravená mít ho ráda, že pozoruje, že on ji odmítá, a já jsem jí nedokázal pomoci. Říkal jsem jí: To jsou hlouposti, jak by tě neměl rád, ale ona byla smutná ještě víc. Pořád byla smutná. Ale stejně udržovala dům jako klíčku a každý den vařila. Ale nesmála se, nic nešila, ve volném čase jenom spala, zavírala okenice jako já teď a spala... Vzpomínám si, jak jsme byli hrdí, když jsme si koupili tenhle dům. Ona ho tak zkrášlila, vymalovali jsme, dali jsme všude květiny v kořenáčích... Dařilo se nám, myslel jsem, že se nic nezmění. Ale dům není domov a tenhle se stal jejím hrobem... A teď je řada na mně. Říkají tomu domácí vězení. Právník myslí, že až vynesou rozsudek, nechají mě splnit trest tady, takže tenhle dům bude i mým hrobem. Každou noc lehám tady, ale nedaří se mi usnout, cítím pod hlavou krev své ženy.“

Amaia pohlédla se zájmem na pohovku. Nevypadala stejně jako ostatní čalouněný nábytek.

„Je to ta samá, nechal jsem dát nové čalounění, protože byla prosáklá její krví, a čalouník použil tuhle látku, protože tu původní už nevyrobějí, to je to jediné, co se změnilo. Ale když si na ni lehnu, cítím krev, která je pod čalouněním.“

„Je tu zima,“ řekla Amaia a potlačila zachvění, které jí proběhlo po zádech.

Pokrčil rameny.

„Proč nezapnete kotel?“

„Nefunguje od večera, kdy zhaslo světlo.“

„Od té noci už uplynul měsíc. To jste byl celou tu dobu bez topení?“

Neodpověděl.

„A co lidi ze sociální služby?“

„Pouštím dovnitř jen toho s jídlem. Hned první den jsem jim řekl, že jestli mi sem vlezou, vezmu na ně sekýru.“

„Máte přece i krb, proč ho nezapálíte? Proč trpíte zimou?“

„Nic víc si nezasloužím.“

Vstala, došla do dřevníku a vrátila se s košem plným dřeva a starých novin. Přidřepla u krbu a odhrabala starý popel, aby tam mohla urovnat polena. Vzala sirky, které ležely na římse, a zapálila oheň. Vrátila se na své místo. Muž upíral pohled do plamenů.

„Pokoj vašeho syna je taky velmi dobře zachovalý. Těžko uvěřit, že by tam spal dospělý muž jako on.“

„Nespal tam, někdy chodil na oběd, někdy zůstal na večeři, ale nikdy tady nespal. Odešel a vracel se brzy ráno, řekl mi, že dává přednost hotelu.“

Amaia tomu nevěřila, už si to ověřovali a bylo zřejmé, že se neubytoval v žádném hotelu, hostelu ani statku v údolí Baztánu.

„Víte to jistě?“

„Myslím, že ano, už jsem to říkal policii, nemůžu to potvrdit na sto procent, nemám tak dobrou paměť, jak tvrdím tomu ze sociální služby, někdy něco zapomenu.“

Amaia vytáhla mobil, který už předtím cítila vibrovat v kapse, a když to udělala, uviděla několik zmeškaných hovorů.

Vyhledala fotografii, dotykem displeje ji zvětšila, snažila se na ni nedívat a ukázala ji muži.

„Přišel s touto ženou?“

„Vaše matka.“

„Znáte ji? Viděl jste ji tehdy v noci?“

„Tehdy v noci jsem ji neviděl, ale znám vaši matku celý život, je trochu starší, ale tolik se nezměnila.“

„Rozmyslete si to dobře, řekl jste, že nemáte dobrou paměť.“

„Někdy zapomínám večerět, někdy večerím dvakrát, protože si nevzpomenu, jestli jsem už večerěl, ale nezapomínám, kdo přijde do mého domu. A vaše matka sem nikdy nevkročila.“

Zhasla displej a strčila telefon do kapsy kabátu. Odesla židli na místo, a než vyšla ven, zavřela znovu okenice. Jakmile seděla v autě, vytukala číslo na telefonu, který stále naléhavě vibroval. Na druhé straně se ozval muž a odříkal jméno firmy.

„Haló, pošlete někoho, aby zapnul kotel, který je mimo provoz od té poslední velké bouřky.“ A dala jim Yáñezovu adresu.

3

Amaia zaparkovala vedle kašny s rusalkami, přetáhla si přes hlavu kapuci kabátu a prošla malým obloukem, který odděluje náměstí od ulice Pedra Axulara. Navzdory bubnování deště byl jasně slyšet křik. Tvář inspektora Iriarteho odrážela veškerou úzkost a naléhavost, kterou prozrazovaly jeho vytrvalé telefonáty. Pozdravil ji posunkem na dálku, ale dál věnoval pozornost skupině, kterou se pokoušel zadržet a zabránit jejímu přiblížení k hlídkovému vozu, v němž člověk unaveného vzhledu opíral hlavu o okénko zamžené deštěm. Dva policisté se bez velkého úspěchu snažili vytvořit policejní kordon kolem batohu, který ležel na zemi uprostřed kaluže. Zrychlila krok, aby jim pomohla, a přitom vytáhla telefon a požádala o posily. Ve stejném okamžiku dva další vozy se zapnutými sirénami přejezly most Giltxaurdi a podařilo se jim na okamžik strhnout veškerou pozornost pobouřeného davu, který zmlkl přehlušen kvílením sirén.

Iriarte byl promoklý až na kost, voda se mu hrnula po tváři, a zatímco mluvil s Amaiou, přejížděl si rukama po obličejí ve snaze odvést potůčky deště, které mu stékaly do očí. Nižší inspektor Etxaide se jako zázrakem odněkud vynořil s obrovským deštníkem, který jim roztáhl nad hlavou, než se připojil k policistům, kteří se pokoušeli skupinu zadržet.

„Co se tu děje, inspektore?“

„Ten podezřelý ve voze je Valentín Esparza. Včera v noci zemřela jeho čtyřměsíční dcerka, když spala v domě své babičky, matčiny matky. Lékař potvrdil syndrom náhlého kojeneckého úmrtí. Ovšem babička, Inés Ballarenová, se včera dostavila na komisařství. Bylo to poprvé, kdy u ní vnučka zůstala, protože rodiče měli výročí a vyšli si na večeři. Ta žena se na to moc těšila, dokonce vnučce zařídila pokoj. Dala miminku napít, uložila je a usnula na pohovce v sousedním pokoji, když se dívala na televizi, ale přísahá, že měla zapnutou chůvičku. Vzbudil ji hluk, nakoukla do dětského pokoje a ode dveří viděla, že dítě spí. Vtom uslyšela zakřupání zvenčí, z dláždění před domem, zvuk, jaký vydávají pneumatiky na štěrk, a když se vyklonila z okna, uviděla, jak odjíždí auto. Nevšimla si značky, ale v té chvíli si pomyslela, že to je asi auto jejího zetě, velký šedý vůz,“ řekl Iriarte a váhavě rozhodil rukama. „Pak se podívala, kolik je hodin. Prý byly čtyři. Myslela si, že cestou zpátky z oslavy zajeli k ní, aby viděli, jestli se tam nesvíí. Bydliště manželů je stejným směrem a nebylo by to nic divného. Nepřipadlo jí to důležité. Vrátila se na pohovku a strávila tam zbytek noci. Když se probudila, bylo jí divné, že holčička nevyžaduje krmení, a když se na ni šla podívat, našla ji mrtvou. Žena je velmi zarmoucená, dává si velkou vinu, ale když lékař stanovil dobu smrti mezi čtvrtou a pátou hodinou ráno, vzpomněla si, že v tu dobu ji něco vzbudilo, když uslyšela vůz u vchodu, a tvrdí, že ještě předtím byl nějaký hluk uvnitř, a ten ji pravděpodobně vzbudil. Zeptala se dcery, ale ta jí řekla, že přijeli domů kolem půl druhé a že měla v sobě víno a skleničku něčeho ostřejšího, a protože předtím dlouhou dobu nepila alkohol, stačilo to, aby byla úplně omámená. Když se ovšem zeptala zetě, skoro se rozložil a řekl, že to byl určitě nějaký páreček, který asi hledal klidné místo. Jak se zdá, už se to několikrát stalo. Ale žena si

vzpomněla na něco dalšího, že neštěkali psi. Má dva venkovní a tvrdí, že když přichází někdo cizí, psi štěkají jako zběsilí.“

„Co jste udělal?“ zeptala se Amaia a obrátila pohled ke skupině, zastrašené přítomností policie a deštěm, jenž v tu chvíli zesílil, která ustoupila ke dveřím smuteční síně a obklopila ženu, jež zase objímala jinou hystericky vykřikující nesrozumitelná slova utopená v pláči.

„Ta, co křičí, je matka; ta, co ji objímá, babička,“ vysvětlil Iriarte, který sledoval Amaia pohled. „Víte, ta žena byla velmi rozrušená a zničená, ani na chvílku nepřestala plakat, když mi to vykládala. Myslel jsem, že je nejpravděpodobnější, že jenom hledá nějaké vysvětlení toho, co je těžké přijmout. Poprvé jí nechali na hlídání miminko, první vnučku v rodině, byla žalem bez sebe...“

„Ale?“

„Ale přesto jsem zatelefonoval pediatrovi. Nepochybně náhlé úmrtí kojence. Holčička se narodila předčasně, neměla dostatečně vyvinuté plíce a strávila dva ze svých čtyř měsíců v nemocnici. Přestože už byla uznána za zdravotně způsobilou, právě tento týden s ní byli u lékaře, protože byla nachlazená. Nebylo to nic významného, rýma, ale u tak malého miminka s nízkou porodní váhou neměl lékař pochybnosti o příčině smrti. Před hodinou přišla babička znovu na komisařství, rozhodl jsem se jít s ní, protože tvrdila, že holčička má na čele znamení, kolečko jako knoflík, a když se o tom zmínila před zetěm, zarazil ji a hned nařídil zavřít rakev. Právě když jsme vcházeli do pohřebního ústavu, střetli jsme se s ním, protože byl na odchodu. Nesl si támhleten batoh, a když jsem ho uviděl, přišlo mi divné, jakým způsobem ho drží.“ Iriarte přitiskl ruce k hrudi, předvedl tu polohu a popošel k mokrému batohu na zemi, který vypadal jako uzlíček. „Vůbec ne jako batoh. Když mě uviděl, zbledl a začal utíkat. Doběhl jsem ho u jeho

auta a vtom začal křičet, abychom ho nechali na pokoji, že s tím musí skoncovat.“

„Skoncovat... se životem?“

„Domníval jsem se, že na to naráží, myslel jsem, že má možná v batohu nějakou zbraň...“

Inspektor podřepil u tlumoku, rezignoval na záštitu deštníku a rozevřený jej opřel o zem. Rozepjal zip batohu a uvolnil sponu z umělé hmoty, která utahovala šňůru. Jemné chmýří, tmavé a řídké, umožňovalo vidět ještě nesrostlé fontanely na dětské hlavičce. Bledá pleť v obličeji nenechávala místo pochybám, ale lehce pootvěřeně rty si ještě uchovaly barvu a vytvářely falešný dojem života, který na několik vteřin trvajících věčnost upoutal jejich pohled, až doktor San Martín, který se vedle nich sklonil, prolomil kouzlo. Iriarte shrnul doktorovi to, co řekl Amaie, zatímco San Martín vytáhl z aseptického obalu vatovou tyčinku a začal stírat mastné líčidlo, které někdo nepřítelišikovně nanesl na kořen nosu miminka.

„Je tak maličká,“ poznamenal lékař smutně. Iriarte a Amaia na něj překvapeně pohlédli. Doktor San Martín si to uvědomil a zakryl své pohnutí pracovním soustředěním. „Hodně zfušovaný pokus zakrýt stopu po tlaku na kůži, pravděpodobně v okamžiku, kdy přestala dýchat, a teď, když se dostavila zsilalost, je dokonale patrná pouhým pohledem. Pomozte mi,“ požádal.

„Co chcete udělat?“

„Musím ji vidět celou,“ odpověděl zřetelným gestem.

„Žádám vás, abyste to nedělal. Ta skupina lidí tamhle jsou její příbuzní,“ prohlásil Iriarte a mávl k pohřebnímu ústavu. „Taky matka a babička, a sotva jsme je dokázali zadržet. Jestli uvidí mrtvolu dítěte na zemi, zblázní se.“

Amaia pohlédla na San Martína a přikývla.

„Inspektor má pravdu.“

„Ovšem dokud ji nebudu mít na stole, nebudu vám schop-
pen říct, jestli má nějaké další známky, které by nasvědčovaly
špatnému zacházení. Buďte velmi pečliví při dokumentaci
místa činu. Měl jsem jednou podobný případ a ukázalo se, že
je to otlak, který nechal na tváři dítěte knoflík od povlaku na
polštář. Ale vlastně vám můžu dát údaj, který vám poslouží při
hledání.“ Prohrábl se v hloubi svého lékařského kufříku a vy-
táhl malý digitální přístroj, který jim s pýchou ukázal. „Je to
digitální měřítko,“ vysvětlil a roztáhl kovové plátky a přiložil
je na průměr kulatého znaménka na čele holčičky. „Tady to
máte,“ ukázal na displej, „13,85 mm, to je průměr, který musíte
hledat.“

Vztyčili se, aby mohli technici vložit batoh do pytle na
mrtvolu, a když se Amaia otočila, uviděla, že je ze vzdálenosti
několik kroků mlčky pozoruje soudce Markina, jehož informo-
val San Martín. Pod černým deštníkem a v chabém světle, které
se prodíralo hustými mraky, vypadala soudcova tvář zachmu-
řeně, ale Amaia i tak vnímala lesk jeho očí a sílu pohledu, když
ji pozdravil úklonem hlavy, který trval sotva okamžik, ale stačil,
aby ji to přinutilo se nervózně obrátit a hledat v očích Iriar-
teho a San Martína neklamně znamení, že si toho také všimli.
San Martín vydával příkazy svým technikům a přitom shrnoval
údaje soudnímu tajemníkovi stojícímu vedle něj a Iriarte zase
pozorně sledoval sílící hluk, který se zřejmě rozmáhal ve skupině
příbuzných a vteřinu poté přešel v popuzené výkřiky žádající
odpovědi smíšené se zdvojnásobeným bolestným hořekováním
matky.

„Musíme toho chlapa hned odvézt odsud,“ rozhodl Iriarte
a pokynul jednomu z policistů.

„Převezte ho rovnou do Pamplony,“ nařídil Markina.

„Jakmile to bude možné, Ctihodnosti, požádám o vězeňský
vůz do Pamplony a odpoledne ho tam budete mít, ale momen-

tálně ho odvezeme na komisařství. Uvidíme se tam.“ Iriarte se rozloučil s Amaiou.

Přikývla, krátce pokynula Markinovi, když procházela kolem něj, a zamířila k autu.

„Paní inspektorko... Můžete chvíli počkat?“

Zarazila se a obrátila k němu, ale soudce už přistoupil k ní, až ji zakryl deštníkem.

„Proč jste mi nezavolala?“ Nebyla to výčitka, dokonce to ani nebyla úplně otázka, jeho tón měl svůdnost výzvy a svěžest hry.

Tmavošedý kabát přes oblek stejného tónu, neposkvrněná bílá košile a tmavá kravata, u něj málo obvyklá kombinace, mu dodávaly vážného a elegantního vzezření, které se snažila zmírnit ofina spadající na jednu stranu čela a dvoudenní strniště na bradě, které nosil s vypočítavou nedbalostí. Pod rozevřeným deštníkem se jeho vliv násobil a drahý parfém, který vanul z jeho teplé kůže, a téměř horečný lesk jeho očí ji polapil jedním z jeho typických úsměvů.

Jonan Etxaide se postavil vedle ní.

„Šéfová, auta jsou plná. Vezmete mě na komisařství?“

„Jistě, Jonane,“ odpověděla poplašeně. „Promiňte, Ctihodnosti.“ Rozloučila se a vydala se vedle nižšího inspektora Etxaideho k autu. Amaia se neobrátila, ale Etxaide to jednou udělal, a Markina, který stál pořád na stejném místě, mu pokynul na pozdrav.

Příjemné teplo na komisařství ještě nedokázalo vrátit barvu do tváře inspektora Iriarteho, který měl čas právě jen na převlečení.

„Co řekl? Proč si ji odnášel?“

„Neřekl nic, posadil se na podlahu vzadu v cele a tam sedí a nehýbá se. Schoulil se do klubíčka a mlčí.“

Amaia vstala a zamířila ke dveřím, ale než vyšla, obrátila se.

„A co si myslíte vy? Myslíte si, že je to chování vyvolané bolestí, nebo si myslíte, že to má něco společného se smrtí toho dítěte?“

S vážným výrazem o tom přemýšlel.

„Opravdu nevím, může to být, jak říkáte, reakce na bolest, nebo možná chtěl tak zabránit další pitvě, protože si už uvědomil, že ho tchyně podezívá.“ Několik vteřin se odmlčel a vážně se na ni díval. „Nedovedu si představit nic oblodnějšího než ublížit vlastnímu dítěti.“

Jako zázrakem jí vytanul na mysl zřetelný obraz tváře její matky. Okamžitě ho odsunula, ale nahradil ho jiný obraz, stará ošetřovatelka Fina Hídalgová, jak špinavým nehtem zbarveným dozelená uštípuje nové pupeny. „Máte snad představu, co to pro rodinu znamená starat se o takové dítě?“

„Inspektore, byla ta holčička normální? Chci říct, jestli netrpěla nějakým poškozením mozku nebo opožděným vývojem jakéhokoli druhu?“

„S výjimkou toho, že se narodila s nízkou porodní váhou, protože byla nedonošená, tam nic dalšího nebylo. Pediatr mi řekl, že to bylo zdravé a normální dítě.“

Cely nového komisařství v Elizundu neměly mříže. Místo nich oddělovala prostor pro identifikaci zadržených silná stěna neprůhledného skla a umožňovala, aby vnitřek malých míst-nůstek osvětloval reflektor a aby byly v každém okamžiku monitorovány kamerou. Amaia prošla chodbou před celami. Všechny byly otevřené s výjimkou jedné. Přiblížila se ke sklu a uviděla vzadu muže sedícího na podlaze mezi umyvadlem a záchodem. Kolena měl pokrčena a paže na nich zkřížené za-braňovaly vidět mu do obličeje. Iriarte zapnul domácí telefon, který vedl do cely.

„Valentíne Esparzo!“ zavolal.

Muž zvedl hlavu.

„Inspektorka Salazarová vám chce položit několik otázek.“

Muž znovu schoval tvář.

„Valentíne,“ zvolal znovu Iriarte přísnějším tónem. „Pů-jdeme dovnitř, budete v klidu, ano?“

Amaia se naklonila k Iriartemu.

„Půjdu tam sama, je to méně nepřátelské, nemám na sobě uniformu, jsem žena...“

Přikývl a ustoupil do přilehlé místnosti, odkud mohl vidět i slyšet to, co se dělo v celách. Amaia vešla do cely a tiše stála před mužem. Až po několika vteřinách se zeptala: „Můžu se posadit?“

Zvedl hlavu vyveden otázkou z míry.

„Cože?“

„Jestli vám nebude vadit, když se posadím,“ odpověděla Amaia a ukázala na podlouhlou lavici táhnoucí se téměř podél celé stěny a zároveň sloužící jako nepohodlné lůžko. Požádá-

ním o dovolení dávala najevo úctu, nejednala s ním jako se zatčeným ani s podezřelým.

Přikývl.

„Děkuji,“ odpověděla a posadila se. „V tuhle denní dobu už bývám unavená. Mám taky dítě, pětiměsíční miminko. Víím, že jste včera přišel o dceru.“ Muž zvedl obličej a podíval se na ni. „Kolik jí bylo?“

„Čtyři měsíce,“ zašeptal chraptivě.

„To je mi moc líto.“

Škubl hlavou a polkl sliny.

„Dneska jsem měla volný den, víte? A když jsem přijela, narazila jsem na celý ten cirkus. Nechcete mi vyprávět, co se stalo?“

Zvedl hlavu ještě trochu víc a bradou ukázal na kameru za sklem a reflektor, který osvětloval celu. Jeho tvář vypadala vážně a zarmouceně, ale ne podezíravě.

„Nevyprávěli vám to kolegové?“

„Byla bych radši, abyste mi to vyprávěl vy, to je verze, která mě zajímá.“

Dal si na čas. Méně zkušený vyslychající by si možná myslel, že už nebude mluvit, ale Amaia jenom čekala.

„Odnášel jsem si tělo svojí dcery.“

Řekl tělo, připustil, že se jednalo o mrtvolku.

„Kam?“

„Kam?“ odpověděl zmateně. „Nikam, jenom... Jenom jsem ji chtěl mít o něco déle.“

„Řekl jste, že jste si ji odnášel, že jste si odnášel tělo a že vás zadrželi u auta. Kam jste se chystal? Kam jste jel?“ Neodpověděl a mlčel dál.

Zkusila jinou cestu.

„Je to neuvěřitelné, jak se změní život s miminkem v domě. Je toho tolik, tolik povinností. To moje má každý večer koliku.“

Po posledním krmení pláče dvě tři hodiny a nedá se dělat nic jiného než držet ho v náručí a procházet se s ním po domě, aby se ztišilo. Někdy si myslím, že není divné, když někteří lidé kvůli tomu ztratí rozum.“

Přikývl.

„A tak se to stalo?“

„Co?“

„Vaše tchyně říká, že jste v noci navštívil její dům.“

Začal kroutit hlavou.

„Že ještě stačila zahlédnout, jak odjíždí vaše auto...“

„Moje tchyně se plete.“ Když mluvil o tchyni, nepřátelství bylo zjevné. „Nerozezná jednu značku od druhé. Určitě to byl páreček, který se pustil po příjezdové cestě, protože hledal klidné místo na... Vždyt' víte.“

„Ano, ano, ale psi neštěkali, takže to mohl být jen někdo známý. Kromě toho vaše tchyně,“ pronesla posměšně, „řekla mému kolegovi, že holčička měla na čele stopu, která tam nebyla, když ji ukládala k spánku, a že s určitostí slyšela hluk, a když vykoukla, uviděla, jak odjíždí vaše auto.“

„Ta baba by udělala cokoli, aby mi uškodila, nikdy se se mnou nesmířila. Zeptejte se mé ženy, jeli jsme na večeři a vrátili se domů.“

„Ano, kolegové s ní mluvili a moc to nepomohlo. Nemluví v rozporu s vámi, jenom se nepamatuje.“

„Ano, trošku víc pila a po porodu už není zvyklá...“

„Muselo to být těžké.“ Pohlédl na ni nechápavě. „Myslím poslední rok, rizikové těhotenství, klid, žádný sex, pak narození nedonošeného dítěte, dva měsíce v nemocnici, žádný sex, konečně doma a nastává péče a starosti a žádný sex...“

Pokusil se o výraz podobný úsměvu.

„Vím to z vlastní zkušenosti,“ pokračovala, „A při vašem výročí necháte dítě u tchyně, jdete na večeři do drahé restau-

race a po třetí skleničce je manželka na šrot. Odvezete ji domů, uložíte do postele a... Žádný sex. Je ještě brzy. Vezmete vůz a jedete ke tchyni podívat se, jestli je všechno v pořádku. Dorazíte tam, tchyně usnula na pohovce, naštve vás to. Vejdete do dětského pokoje a uvědomíte si, že je to zátěž, že vám ničí život, že všechno bylo lepší, když jste ji neměli. A učiníte rozhodnutí.“

Poslouchal nehybně, aby mu neuniklo ani slovo.

„Takže člověk udělá, co musí, a vrátí se domů, ale tchyně se probudí a vidí, jak odjíždí auto.

„Už jsem vám říkal, že tchyně je strašná baba...“

„Ano, vím, o čem mluvíte, moje je taky taková, ale vaše je kromě toho velmi chytrá a všimla si otlaku, který mělo miminko na čele, včera téměř nebyl vidět, ale teď nemá soudní lékař pochyb. Je to otisk, který zůstane patrný, pokud se na kůži přitlačí nějaký předmět.“

Zhluboka se nadechl.

„Vy jste si ho taky všiml, proto jste ho zamaskoval líčidlem, a abyste měl jistotu, že ho nikdo neuvidí, nařídil jste, aby zavřeli rakev, ale vaše nepříjemná tchyně se nehodlala vzdát, tak jste se rozhodl odnést mrtvolku, aby se náhodou nezačal ptát ještě někdo jiný... Možná vaše žena? Viděli vás, jak se před smuteční síní hádáte.“

„Vy nic nechápete, to bylo proto, že ji chtěla zpopelnit.“

„A vy ne? Raději byste ji pohřbil do země? Proto jste si ji odnesl?“

Zdálo se, že si najednou něco uvědomil.

„Co se teď stane s tělem?“

Způsob, jakým se zeptal, vzbudil Amaiinu pozornost. Otázka byla položena správně, ale příbuzní se obvykle nevyjadřovali o svých blízkých jako o těle nebo mrtvole, normální by bylo říct holčička, miminko, nebo... vtom si uvědomila, že nezná její jméno.

„Soudní lékař provede pitvu a potom ho předá rodině.“

„Nesměj jí zpopelnit.“

„Tohle si musíte rozhodnout vy sami.“

„Nesměj jí zpopelnit, musím to dokončit.“

Amaia si vzpomněla, co jí vyprávěl Iriarte.

„Co musíte dokončit?“

„Dokončit to, když to neudělám, všechno to bylo k ničemu.“

Amaiain zájem okamžitě vzrostl.

„A k čemu to vlastně mělo být?“

Náhle se zarazil a uvědomil si, kde je a kolik toho řekl, a stáhl se zase do sebe.

„Zabil jste svou dceru?“

„Ne,“ odpověděl.

„Víte, kdo to udělal?“

mlčel.

„Možná vaši dceru zabila vaše žena...“

Usmál se a zakroutil hlavou, jako by mu pouhé pomýšlení na to připadlo směšné.

„Ta ne.“

„Tak kdo? Koho jste dovezl ke tchyni?“

„Nikoho jsem tam nedovezl.“

„Ne, já taky myslím, že ne, protože jste to byl vy, vy jste zabil svou dceru.“

„Ne,“ vykřikl znenadání, „Odevzdal jsem ji.“

„Odevzdal? Komu? A proč?“

„Odevzdal jsem ji...“ Ztišil hlas až do nesrozumitelného syčení. „... jako tolik jiných...“ zamumlal ještě něco a znovu si přikryl rukama obličej.

I když Amaia zůstala v cele ještě nějakou chvíli, věděla, že výslech už skončil, že už nic neřekne. Stiskla signalizaci, aby jí zvenčí otevřeli dveře. Když vycházela, znovu jí oslovil.

„Můžete pro mě něco udělat?“

„Podle toho co.“

„Řekněte jim, ať ji nezpopeľňují.“

Nižší inspektoři Etxaide a Zabalza čekali s Iriartem v přílehlé místnosti.

„Rozuměli jste, co řekl?“

„Jenom že ji někomu odevzdal. Jméno jsem nerozuměl. Je to nahrané, ale taky to není srozumitelné, vyhodnocuje se jenom pohyb rtů, ale nemyslím, že něco opravdu řekl.“

„Zabalzo, podívejte se na to, co by se dalo udělat s obrazem a zvukem, možná to půjde zvětšit na doraz. Nejpravděpodobnější je, že inspektor má pravdu a on nás vodí za nos, ale kdyby náhodou. Jonane, Montes a ty pojedete se mnou. Kde je vlastně Fermín?“

„Dokončuje výslech příbuzných.“

Amaia otevřela terénní kufřík na stole, aby zkontrolovala, že má všechno, co potřebuje.

„Budeme se muset někde zastavit a koupit digitální posuvné měřítko.“

Usmála se, když zpozorovala, jak se zatvářil Iriarte. „Děje se něco?“

„Dneska jste měla volno...“

„Jo, ale to už jsme vyřešili, ne?“ Usmála se, vzala kufřík a šla za Jonanem a Montesem, kteří čekali v nastartovaném autě.

Pocítila soustrast a něco blízkého solidaritě s Valentínem Esparzou, když vešla do pokoje, který babička pro holčičku připravila. Pocit *déjà vu* vzrostl oživen hojností mašliček, kraječek a háčkovaných ozdobiček růžové barvy, kterými byla místnost přeplněna. Zdejší babička se nechala unést sbírkou víl a rusalek místo nemožných růžových jehňátek, která koupila Amaiina tchyně pro Ibaie, ale pokud jde o to ostatní, jako by ložnici zdobila stejná žena. Bylo tam přinejmenším půl tuctu zarámovaných fotografií; na všech bylo vidět miminko v náručí matky, babička a ještě jedna starší žena, pravděpodobně nějaká staříčká teta, ale na žádné z nich nebylo ani stopy po Valentínu Esparzovi.

Horní poschodí bylo hodně vyhřáté, zřejmě nastavili topení na vyšší výkon, aby bylo dítěti teplo. Z přízemí, kde se nacházela kuchyň a odkud doléhaly tlumené hlasy přítelkyň a sousedek, které ženy doprovodily do domu, před chvilkou přestalo být slyšet nařikání. Přesto zavřela dveře vedoucí na schodiště. Několik minut pozorovala Montese a Etxaideho, jak systematicky zkoumají pokoj, a proklínala mobilní telefon, který jí bez ustání vibroval v kapse od chvíle, kdy opustila komisařství. V posledních minutách se znásobily zprávy oznamující nepříjaté hovory. Zkontrolovala signál. Jak předpokládala, uvnitř starého domu se kvůli silným zdem značně oslabil. Sešla po

schodech, mlčky minula kuchyň, poznala osudové mumláni, charakteristické pro hovory ve smuteční síni, a s úlevou vyšla na ulici. Děšť na chvíli ustal vypuzen větrem, který vymetl nebe a velkou rychlostí unášel hustou kupu mraků, aniž ji dokázal protrhat, což posilovalo jistotu, že bude znovu pršet, jakmile se vítr uklidní. Ušla několik metrů od domu a zkontrolovala záznamy v telefonu. Jeden hovor od doktora San Martína, jeden od poručíka Paduy od četnictva, jeden od Jamese a šest od Ros. Zavolala nejdříve Jamesovi, který přijal znechuceně zprávu o tom, že nepříjde na oběd.

„Ale Amaio, dneska máš volno...“

„Slibuju ti, že odejdu, jakmile to půjde, a vynahradím ti to.“
Nezdál se moc přesvědčen.

„...Na dnešek večer máme rezervovaný stůl na večeři...“

„To stihnu, nanejvýš se zpozdím o hodinu.“

Padua se ozval hned.

„Jak se máte, paní inspektorko?“

„Dobré odpoledne, dobře. Viděla jsem, že jste několikrát volal, a...“ Její hlas sotva skrýval dychtivost.

„Nemáme nic nového, paní inspektorko, volal jsem, protože jsem dnes dopoledne mluvil s velitelstvím vojenského námořnictva ze San Sebastiánu a taky z La Rochelle ve Francii. Všechny pobřežní hlídky v Kantaberském moři dostaly hlášení a vědí o stavu pohotovosti.“

Amaia si povzddechla a Padua na druhé straně ji musel slyšet.

„Paní inspektorko, strážní hlídky soudí, a já taky, že měsíc je dostatečně dlouhá doba, aby se někde u pobřeží objevilo tělo. Proudby by ho mohly zanést kamkoli na kantaberském pobřeží, ačkoli pravděpodobnější je, že ho příliv odnesl až do Francie. Ale v případě řeky je víc možností; že se zaklínilo pod nějaký předmět na dně, nebo že ho působením přívalových dešťů proud odnesl několik mil na širé moře a tam ho zanechal v ně-

které z hlubokých propastí, v Biskajském zálivu dost obvyklých. V mnoha případech se tělo nenajde nikdy, a když vezmeme v úvahu, kolik času uplynulo od zmizení vaší matky, musíme začít tuto možnost zvažovat. Jeden měsíc je dlouhá doba.“

„Díky, poručíku,“ odpověděla a pokoušela se skrýt zklamání. „Jestli bude něco nového...“

„Dám vám vědět, můžete být klidná.“

Zavěšila, pohrbila telefon do hloubi kapsy a přitom vstřebávala, co jí Padua řekl. Měsíc v moři je dlouhá doba, měsíc je dlouhá doba pro mrtvé tělo. Myslela na to, že moře vždycky vydalo své mrtvé, nebo ne?

Zatímco poslouchala Paduu, kroky ji bezmyšlenkovitě vedly kolem domu ve snaze uniknout nepříjemnému křupání pod nohama, které způsoboval štěrk před vchodem. Šla podél linie, kterou na zemi vyznačila voda dopadající ze střechy, a když došla k zadnímu rohu, zastavila se na místě, kde se stýkaly převisy z obou stran. Vycítila pohyb za zády a okamžitě poznala stařenu z fotografií v pokoji, kde držela v náručí holčičku. Stála u stromu vzadu za domem a vypadalo to, že s někým mluví. Mírně přitom poplácávala kůru stromu a opakovala znovu a znovu slova, která Amaie připadala zmatená a která zdánlivě adresovala nějakému posluchači, jehož Amaia nemohla vidět. Několik vteřin ji pozorovala, až si žena uvědomila její přítomnost a obrátila se k ní.

„Kdyby byla jiná doba, pohrbili bychom ji tady,“ prohlásila.

Amaia přikývla a sklopila zrak k udusané zemi, na níž bylo vidět kresbu způsobenou vodou stékající z převisu střechy. Nedokázala nic říct, protože jí na mysli vytanuly výjevy z vlastního rodinného hřbitůvku, zbytky peřinky vykukující z tmavé hlíny.

„Zdá se mi to milosrdnější, než ji nechat samotnou někde na hřbitově, nebo ji zpopelnit, jak chce vnučka... Ne všechno, co je moderní, je lepší. Dřív nám ženám nikdo neříkal, jak

musíme co dělat, něco jsme dělaly špatně, ale jiné věci jsme zase dělaly lépe, myslím.“ Žena mluvila španělsky, ale způsob, jakým vyslovovala dvojité r, dával tušit, že obvykle mluví baskicky. Stará baztánská hospodyně – *etxeo andrea* – jedna z nezničitelných žen, které prožily celé jedno století a pořád mají sílu si každé ráno učesat drdol, připravit snídani a nakrmit domácí zvířata. Ještě bylo vidět zaprášené zbytky od prosa, které podle starého zvyku nosila v černé zástěře. „Je třeba udělat to, co je třeba.“

Žena se k ní těžkopádně blížila v zelených gumových holinách, ale Amaia potlačila popud jí pomoci, protože věděla, že by jí to vadilo. Čekala nehybně, a když k ní žena přišla, podala jí ruku.

„S kým jste mluvila?“ zeptala se a mávla kolem dokola.

„Se včelami.“

Amaia se zatvářila udiveně.

Erliak, erliak

Gaur il da etxeo nausiya

Erliak, erliak,

*Eta bear da elizan argia **

Vzpomněla si, že to slyšela od tety. Když v Baztánu někdo umřel, hospodyně vyběhla ven k úlům a kouzelným zaříkadlem oznámila včelám ztrátu, a že je potřeba, aby vyprodukovaly víc vosku na svíce, které měly svítit při bdění u mrtvého a na pohřbu. Prý se produkce vosku ztrojnásobila.

Amaiu to gesto došlo, skoro slyšela Engrasi, jak říká: „Vracíme se ke starým vzorům, když všechny ostatní selžou.“

* Včeličky, včeličky, / zemřel nám hospodář. / Včeličky, včeličky, / potřebuje světlo na oltář.